

9. Кучук-Яценко С.И., Зяхор І.В., Нікольніков О.В. “Спосіб зварювання тертям”. Патент №64789 Україна, 15.03.2004, Бюл. №3.

10. Кучук-Яценко С.И., Зяхор І.В. “Спосіб зварювання тертям і машина для його реалізації”. Патент №46460, Україна, 15.11.2004, Бюл. №11.

УДК 658.286:656.064

СИТУАЦІЙНИЙ ПІДХІД ДО АНАЛІЗУ ФУНКЦІОНУВАННЯ ТРАНСПОРТНОГО КОМПЛЕКСУ

Ігнатенко Д.О., кандидат технічних наук

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасний транспортний комплекс все більшою мірою потребує дослідницького підходу. Цей підхід сприяє динамічності і перспективності управління, зростанню його інноваційного потенціалу і підвищенню професіоналізму фахівців в ухваленні управлінських рішень, науковості управління. Сучасний менеджер не має бути науковцем в традиційному сенсі цього слова, але він має володіти основними прийомами дослідницької діяльності й уміти організувати її для пошуку нових можливостей підвищення ефективності управління. Зокрема, дослідженнями доведено, що у сучасному управлінні дослідницька діяльність повинна складати не менше 30% робочого часу і зусиль менеджера [1]. Якщо його діяльність успішна, то потрібно розуміти, за рахунок чого це було досягнуто, як це можна закріпити. Якщо його рішення невдалі, треба бачити дійсні причини невдачі. Йому необхідно розуміти це, відчувати не лише інтуїтивно, але й бути впевненим у необхідності обґрунтувань, за допомогою наукового апарату дослідження. Неможливо сьогодні приймати рішення, спираючись лише на досвід і інтуїцію, здоровий глузд або формально засвоєні знання. Необхідне дослідження ситуацій, проблем, умов, чинників ефективності діяльності, обґрунтований вибір рішень зі все зростаючої різноманітності і кількості їх варіантів. Саме ці обставини та явища визначають актуальність наукової проблеми, розв'язанню якої присвячена ця стаття.

Дослідження цього напрямку виконувались в межах науково-дослідної роботи за тематикою Національного транспортного університету.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить, що ефективна діяльність неможлива без врахування постійних змін зовнішнього середовища, і тому потрібне постійне регулювання діяльності з боку менеджера. Воно досягається завдяки розробці та реалізації багатобічних рішень, від рівня й оперативності яких залежить ефективність діяльності. Багато учених приділяли цьому питанню значне місце у своїх наукових працях. Серед них можна виділити праці українських учених Й.С. Завадського [1], І.Л. Карданської [2], В.І. Мухина [3], Є.В. Фрейдина [4], В.Б. Ременникова [5] та інших.

У той же час **невирішеною раніше частиною загальної проблеми** є визначення можливостей адаптувати усталені підходи аналізу систем управління до умов вирішення питань забезпечення функціонування транспортного комплексу, оскільки діяльність менеджерів транспорту має певні особливості за складністю, об'єктивністю, оперативністю, стратегічною спрямованістю та іншими ознаками.

Таким чином, автор ставить за **мету** адаптувати підходи аналізу систем управління до аналізу функціонування транспортного комплексу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Вирішення низки завдань забезпечення функціонування транспортного комплексу, обумовлених швидкоплинністю зміни умов управління, вимагає оперативного проведення необхідних робіт і прийняття обґрунтованих управлінських рішень. Такі завдання можуть ставитися у разі виникнення непрогнозованих проблем управління, що вимагають швидкого розв'язання, і викликаних, наприклад, проведенням не в установлені планові періоди робіт по реструктуризації системи управління, раптовими змінами в ринковому середовищі, в економічному, соціальному житті населення, необхідністю швидкого реагування на такі зміни. У сучасних умовах ціна затримки у проведенні дослідження і ухвалення за його результатами навіть правильних управлінських рішень може виявитися високою, тому важливість оперативності проведення дослідження системи управління транспортним комплексом не підлягає сумніву.

У таких умовах доцільним слід вважати застосування ситуаційного підходу до дослідження у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу. При такому підході цей комплекс

розглядається як система, в якій виділені елементи, внутрішні і зовнішні зв'язки, які найбільш істотним чином впливають на досліджувані результати її функціонування, а цілі кожного з елементів визначені, виходячи із загального призначення об'єкту, сутність якого полягає в оперативному вивченні ситуації, що склалася, і проведенні дослідницьких робіт на основі використання переважно типових процедур дослідження і свого роду методів «моментальних фотографій» управлінської діяльності у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу і його стосунків із зовнішнім середовищем.

У загальному випадку ситуаційний підхід у забезпеченні функціонування транспортного комплексу методологічно тісно пов'язаний з аналогічним підходом в управлінні, який сформувався раніше і характеризується істотним внеском до теорії управління.

Вивчаючи ситуацію, що склалася, можна краще зрозуміти як причини, що зумовили її, так і дії, які більшою мірою сприятимуть досягненню цілей дослідження системи управління в конкретних умовах і обставинах.

У реалізації ситуаційного підходу важливе уявлення дослідника про дану проблему або завдання і відповідні рішення.

Вбачається, що ситуаційний підхід ефективно використовувати в наступних випадках:

1. Якщо порівняно часто повторюються типові ситуації, що вимагають проведення однотипних дослідницьких робіт і етапів вивчення системи управління транспортним комплексом, коли заздалегідь виробляються стандартні дослідницькі процедури, висновки та рішення. Це дозволяє не витрачати багато ресурсів часу, трудових і матеріальних ресурсів на розробку методик і проведення дослідження, досить лише ідентифікувати реальну дослідницько-управлінську ситуацію і за типовою схемою отримати готові висновки і рекомендації щодо ухвалення рішення. Сьогодні це можна оперативно зробити за допомогою спеціалізованого комп'ютерного програмного забезпечення;

2. Коли виникають ситуації, що відрізняються від типових і не мають стандартних готових дослідницьких процедур розв'язання. Для даного варіанту можливо наступне:

- при відхиленні від типової ситуації, викликаного інформаційною невизначеністю наявної інформації, можна використовувати спеціальне комп'ютерне програмне забезпечення з нечіткою логікою; виконання рекомендацій за результатами його роботи дозволить зробити дослідницькі висновки і прийняти з певною вірогідністю оптимальне рішення;

- при повному відхиленні від типової ситуації і відсутності інформації для прийняття дослідницьких висновків слід використовувати методи ситуаційного аналізу (наприклад, факторного, балансового), що не виключає застосування аналітичних комп'ютерних програм.

При використанні ситуаційного підходу об'єктом дослідження можуть бути методи і стиль управління функціонуванням транспортного комплексу, стратегія його розвитку, його внутрішнє і зовнішнє середовище, підсистема управління якістю, витратами та ін. За певних обмежень об'єктом дослідження може бути як система забезпечення функціонування транспортного комплексу на рівні населеного пункту, так і регіону в цілому.

Ситуаційний підхід передбачає також необхідність у прогнозуванні наслідків рішень, що прийматимуться. Результат такого прогнозу може носити якісний або кількісний характер. Тому за такого підходу необхідно використання експертного, функціонально-логічного, структурного або математичного прогнозування, економічних і логічних методів аналізу, основних методи розробки управлінських рішень тощо. Ситуаційний підхід має зв'язки з інформатикою, інтелектуальними консультуючими і експертними системами, теорією ухвалення рішень і іншими науками.

При застосуванні ситуаційного підходу зручно користуватися як допоміжним процесним підходом.

За процесним підходом діяльність у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу розглядається як безперервне виконання множини певних взаємопов'язаних між собою видів діяльності і загальних функцій управління (прогнозування, планування, організація тощо). Причому виконання кожної загальної функції управління також розглядається як процес, тобто як сукупність взаємозв'язаних безперервно виконуваних дій, що перетворюють деякі входи ресурсів, інформації і тому подібне у відповідні виходи, результати.

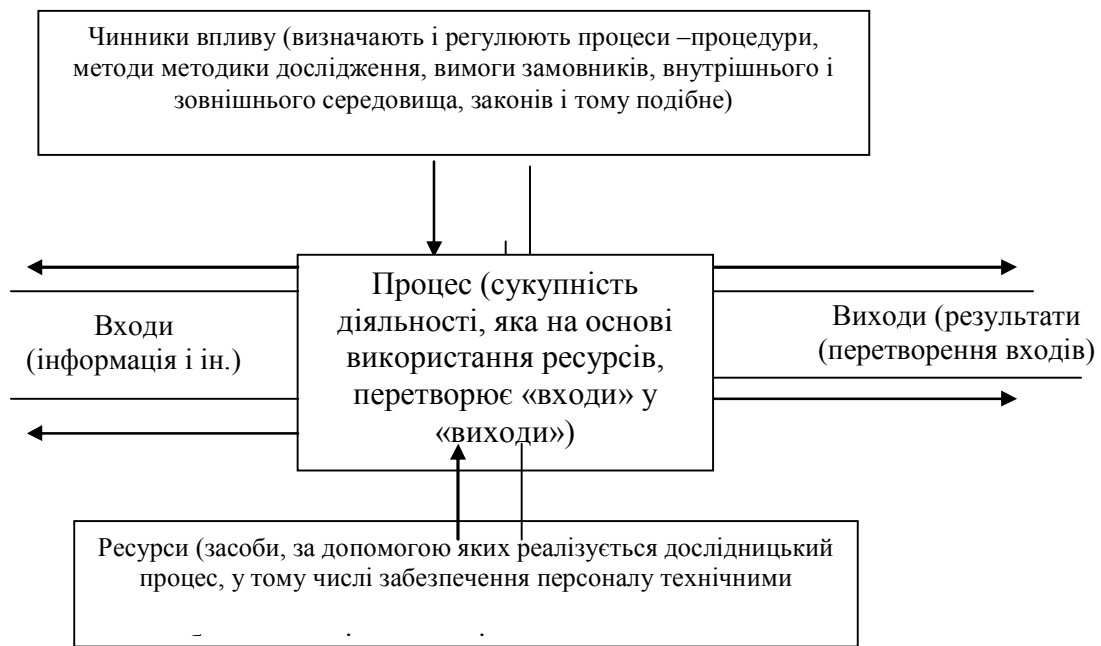

Рис 1. Основні складові процесу дослідження

Вихід одного процесу може бути входом для іншого, а сам процес діяльності у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу визначається сумою всіх пов'язаних функцій, що виконуються. В рамках такого підходу вивчення транспортного комплексу слід розглядати як виконання дослідницьких робіт і загальних управлінських функцій з їх реалізації (дослідницького управлінського циклу) у вигляді процесу – безперервної серії взаємозв'язаних дій, тобто як роботу з досягнення цілей дослідження. При процесному підході характерна орієнтація на сукупність безперервно здійснюваних процедур зі всіх дослідницьких робіт з їх ідентифікацією і взаємозв'язаних загальних управлінських функцій (прогнозування, планування, організація робіт, координація, виконання робіт, регулювання, активізація і стимулювання, облік, контроль та аналіз), що перетворюють входи у виходи і є процесним підходом в дослідженні діяльності у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу.

Технологічно процесний підхід в дослідженні здійснюється послідовно, паралельно і послідовно-паралельно, проте найбільш розповсюдженим з названих підходів є послідовно-паралельний.

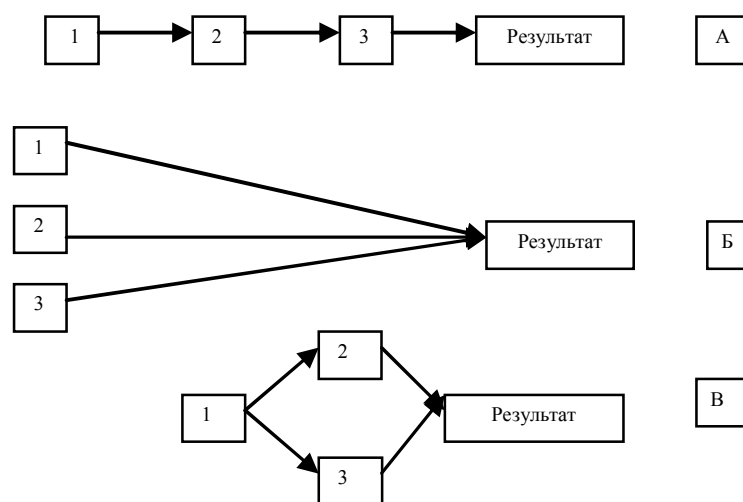

Рис. 2. Види процесного підходу до дослідження: А – послідовний; Б – паралельний; В – послідовно-паралельний.

Перевага процесного підходу полягає в наступному:

- безперервності взаємозв'язаного проведення дослідницьких робіт;

- здобутті синергетичного дослідницького результату;
- повнішому виконанні вимог до проведення досліджень;
- постійному поліпшенні процесів, що ґрунтуються на об'єктивних результатах дослідження.

На основі розгляду ситуаційного та процесного підходів до аналізу у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу, можна *зробити висновки й сформулювати рекомендації*. Ситуаційний підхід у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу визнає, що, хоча загальний процес функціонування транспортного комплексу відомий, специфічні прийоми, які повинні використовуватися для ефективного досягнення цілей функціонування, можуть значно варіюватися. Наприклад, усі транспортні підприємства створюють організаційні структури для реалізації своїх цілей. Проте, існує низка різних способів побудови таких структур. Може бути створено більше чи менше рівнів управління. Керівники середньої і низової ланок можуть отримати велику частку участі в ухваленні рішень, або навпаки – керівники вищої ланки можуть резервувати за собою право приймати найвідповідальніші рішення. Якщо певний напрям діяльності може логічно відповідати двом різним підрозділам, необхідно прийняти рішення, хто з них конкретно займатиметься цим. Керівництво має визначити, яка структура або прийом управління найбільш прийнятний для певної ситуації. Більш того, оскільки ситуація може змінюватися, керівництво має вирішувати, як необхідно відповідно змінити організаційну структуру, аби зберегти ефективність функціонування транспортного комплексу.

Таким чином, ситуаційний підхід ставить за мету пов'язати конкретні прийоми і концепції з певними конкретними ситуаціями для того, щоб досягти цілей підвищення ефективності функціонування транспортного комплексу.

Перспективи подальших розвідок можуть стосуватись з'ясування можливостей застосування інших підходів до аналізу діяльності у сфері забезпечення функціонування транспортного комплексу та способів їх практичного використання.

Література

1. *Завадський Й.С.* Менеджмент. / Й.С. Завадський - Т.1. - Київ: УФІМБ, 1997. - 543с.
2. *Карданская И.Л.* Основы принятия управленческих решений : учеб. пособие для вузов / И.Л. Карданская. – М. : Русская деловая литература, 1998. – 423 с.
3. *Мухин В.И.* Исследование систем управления / В.И.Мухин. – М., «Экзамен». 2006. – 367 с.
4. *Фрейдина Е.В.* Исследование систем управления / Е.В.Фрейдина. – М., «Омега – Л», 2008. – 295 с.
5. *Ременников В.Б.* Разработка управленческих решений / В.Б.Ременников. – М., ЮНИТИ – ДАНА, 2006. – 423 с.

УДК 339.13.025

ГЛОБАЛЬНА ЛОГІСТИКА У РЕГУЛЮВАННІ СИСТЕМИ ТРАНСПОРТНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ЗВ'ЯЗКІВ УКРАЇНИ

Ігнатенко О.С., доктор технічних наук
Дмитриченко А.М.

Визначальними напрямками сучасної державної регуляторної політики у сфері зовнішньоекономічної діяльності є зменшення втручання держави у діяльність суб'єктів господарювання та усунення перешкод для розвитку цієї діяльності, що має здійснюватись в межах, у порядку та у спосіб, що встановлені Конституцією та законами України. Виконання названих завдань ускладнюється у зв'язку з відсутністю результатів адаптації науково-методичних напрацювань щодо використання глобальної логістики до регулювання транспортного забезпечення зовнішньоекономічних зв'язків України.

Вирішення теоретичних і практичних завдань за обраною темою пов'язане з планом виконанням науково-дослідних робіт Національного транспортного університету.

Аналіз літературних джерел свідчить, що в роботах [1,3,5,6,8,10] розглянуто окремі чинники, що впливають на процеси формування засад державного регулювання макрологістичними системами, та визначення меж міжнародної господарської діяльності [2,4,6,7,9,11,12]. Разом з тим практично не